

Bruk av vikarbyrå

– en kort innføring for leger uten leger

AV ANDERS SVENSSON

Leger blir som andre mennesker syke, de blir gravide, er borte på kurs, ferie og permisjoner. Fravær inntil 8 uker i året dekkes av kollegial fraværsordning eller egen vikar. «Dersom legen ikke selv stiller vikar kan dette i fravær utover åtte uker gjøres av kommunen» (§ 14 i Rammeavtale om Allmenpraksis i fastlegeordningen).

Vikarleger, fremfor alt gode vikarleger, er ikke lett å finne og i denne artikkel beskrives mulighetene og begrensningene ved bruk av vikarlegebyråer.

Litt statistikk fra Nordland

Antallet ledige fastlegelister har gått ned siden fastlegeordningen ble innført, men det er fortsatt 122 ledige fastlegelister i Norge. I Nordland mangler det lege til 21 av 207 lister, og det ble leid inn 220 vikarer i 2002 og hittil i år har 155 vikarleger arbeidet kortere eller lenger perioder. De fleste av vikarlegene i Nordland er formidlet gjennom vikarbyråer.

To vikarbyråer dominerer markedet

De to største vikarbyråene i Norge er Medpro og LINN (Legeformidling i Nord-Norge).

Medpro er landsdekkende og formidler alle typer av helsepersonell både til sykehus og til kommunehelsetjenesten. De har vokst de siste årene og har nå 16 ansatte i Norge. LINN er et mindre byrå som har spesialisert seg på formidling av allmennleger til kommuner i Nord-Norge. Der var tidligere flere utenlandske byråer som virket i Norge, men disse har nå trukket seg grunnet dårlig lønnsomhet.

LINN har ca 100 aktive vikarleger som regelmessig arbeider i Norge. Medpro har 350 aktive leger og ble brukt av 160 norske kommuner i 2002. Begge byråene formidler både korttidsvikarer og langtidsvikarer. Vikarbyråene formidler i liten utstrekning leger til faste stillinger.

Fastlegeordningen har bedret legedekningen i Norge, og det er ikke like mange ledige stillinger som tidligere. Vikarbyråene har merket en dreining av markedet, og det formidles nå flere leger til svangerskapspermisjoner og langtidsfravær. Det blir også stadig mer vanlig å leie inn vikar under ferie og høytider for å minske vaktbelastningen

for de fast ansatte fastlegene. I Honningsvåg for eksempel leier kommunen inn legevaksleger for å dekke kveld og nattevakter både til påske og sommer.

Opplæring og kvalitetskontroll

Den viktigste egenskapen hos en vikarlege er sosial tilpasningdyktighet. Det finnes leger som er skapt for å være vikarleger: de glir rett inn i praksisen, skjønner intuitivt hvordan kontoret er administrert og aksepterer lokale tilpasninger og rutiner. De er gode faglig og følger opp pasientene og forlater kontoret uten uavsluttet arbeid. Andre vikarer er mer kompliserte å forholde seg til. En dansk privatpraktiserende lege som er vant til å arbeide alene i sin praksis kan ha vanskelig for å tilpasse seg forholdene ved et nordnorsk legekontor.

Både Medpro og LINN garanterer kvaliteten på sine leger. Medpro har et internettbasert opplæringsprogram som skal sikre legene kunnskap om norsk helsevesen, takster og journalsystem. LINN har ikke et organisert opplæringsprogram.

Til tross for opplæring fra vikarbyråene må man regne med relativt omfattende opplæring av legen dersom hun/han ikke har arbeidet flere ganger i Norge tidligere. Trygdesystemet, dataprogrammene og Normaltariffen er store utfordringer for utenlandske leger. Arbeidsgiver må regne med å sette av tid og krefter til dette.

Til syvende og sist er det likevel arbeidsgiver som er ansvarlig for kvaliteten. De er derfor viktig at arbeidsgiver gjør en selvstendig vurdering av legen og helst selv sjekker referanser på legene. Både Medpro og LINN gir referanser dersom man ønsker det. Den viktigste faktoren er tidligere arbeidserfaring i Norge. En god kvalitetsindikator er om legen har arbeidet på samme plass flere ganger. Det er også lurt å sjekke om legen har arbeidet på en plass med liknende rammevilkår som ditt eget.

Vikarlegene bor oftest i Sverige og Danmark. Majoriteten har fast arbeid i sitt hjemland og arbeider i Norge i ferier, permisjoner og avspaseringsperioder. Bare et fåtal av legene som arbeider som vikarleger i Norge, er uten fast ansettelse i hjemlandet.

Kommunen slipper papirarbeid

Vikarbyrået ordner alle nødvendige papirer som for eksempel norsk autorisasjon og avtale med Trygdekantoret om refusjon. Arbeidskontrakt må naturligvis kommunen ta seg av. Det er verdt å notere seg at vikarlege og fast ansatt lege ikke kan arbeide samtidig på samme liste. Det er fra 1. august mulig å leie inn vikar i vakant turnuslegestilling.

Arbeidsgiver er ansvarlig for at all dokumentasjon foreligger. Jeg har ved flere anledninger fått trygdeoppgjør for vikarleger refusert fra oppgjørsenheten grunnet manglende dokumentasjon.

Lønnsforhandlinger kan være krevende – men stå på

Vikarleger arbeider i utgangspunktet i Norge fordi det er godt betalt. Vikarbyråene formidler legene og forhandler også lønnsforholdene. De balanserer mellom legenes ønske om gode lønns- og arbeidsvilkår og kommunenes ønske om forutsigbarhet og akseptable lønnsvilkår. Vikarlegene krever, og pleier å få, fri reise og husvære. Utover dette er alt er mulig: høy fastlønn, privatpraksis uten fastlønn, lønnsgaranti, kostgodtgjørelse, fri reise for kone og barn, fri telefon, fri reise med Hurtigruten etter avsluttet vikariat. Forhandlingene kan være krevende for en arbeidsgiver som «må» ha en vikarlege og derfor er i en tvangssituasjon. I denne forbindelse kan det være greit å huske at vikarbyråene er avhengig av begge parter og at de også har en interesse av at oppdragsgiver er tilfreds med avtalte vilkår. For tiden er det overskudd av vikarleger i Norge, noe som gjør forhandlingene lettere.

Det er svært viktig at alle arbeidsvilkår er avtalt i detalj: lønnsvilkår, antall vakter, vaktgodtgjørelse, boligforhold, reisemåte og eventuell henting på flyplass, bruk av telefon.

Dersom legen er fastlønnet eller listestørrelsen er liten krever leger formidlet av Medpro garantilønn. Det betyr at legen er garantert en viss total inntekt, normalt 23 000 kr/uke. Inntekten er, naturlig nok, avhengig av aktivitet og adekvat bruk av takster. Dersom legen ikke har arbeidet i Norge tidligere er dette en risikosport. Incentivet for legen å lære seg og bruke takstsystemet kan være liten. Arbeidsgiver sitter da igjen med lave inntekter men er likevel nødt til å betale legen avtalt garantilønn.

Vikarbyråene garanterer naturligvis at dette ikke skjer, men jeg har selv brukt timer på å korrigere vikarlegers periodeoppgjør for å sikre kommunen et minimum av inntekter etter en vikarleges slappe bruk av takstene.

Gjensidig informasjon er en forutsetning for godt samarbeid

En fornøyd lege er en velfungerende lege. Norges kommuner er forskjellige og arbeidsvilkårene i en utkantskommune i Finnmark er svært forskjellig til en bykommune på Helgeland. Mange vikarleger er lite kjent med norske forhold og har liten erfaring med å arbeide i en liten bygd uten et godt støtteapparat omkring seg. Det er derfor svært viktig at man bruker tid på å prøve å beskrive arbeidsforholdene som vikarlegen skal arbeide under, både reinte faglige forhold men også beskrive kommunens tilbud og befolkningens forventninger til legetjenesten.

Formidlingen av korttidsvikarer koster 1000–1500 kr/uke. For langtidsvikarer er dette forhandlingsbart.

Dersom leger som arbeider som vikar i en kommune, velger å ta fast ansettelse krever ofte vikarbyråene en kompensasjon for dette, noe som ved langtidsvikarer bør avtales på forhånd.

Legene betaler 150 kr/døgn i formidlingshonorar til Medpro. De garanteres da 24 timers telefonsupport og opplæringsprogram, LINN tar ikke betalt av sine vikarleger.

Sammenfatning

Ved behov for vikarer sparer bruk av vikarbyrå arbeidsgiver for mye arbeid. Arbeidsgiver er likevel selvstendig ansvarlig for kvalitet, dokumentasjon og adekvat opplæring av legen. Det er viktig at alle arbeidsforhold og lønnsvilkår er avtalt på forhånd. Referanser bør sjekkes. Legen bør ha kjennskap til det journalsystem som brukes på kontoret.

Kostnaden for formidling er en liten del av den totale kostnaden for vikarleger og kan godt forsvares. Skal man bruke LINN eller Medpro? Bruk begge og velg det byrået som kan tilby en lege som passer ditt behov på det tidspunkt du trenger det.

Har du kommentarer, reaksjoner eller spørsmål om artikkelen? Inspirerer den deg til å skrive noe selv? Ansvarlig redaktør for denne artikkelen har vært Anders Svensson. Kontakt ham på anders.svensson@bo.nhn.no